

Rola doradcy zawodowego w szkole w świetle nowego Rozporządzenia w Sprawie udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej.

W dobie dzisiejszych przemian gospodarczych zmuszeni jesteśmy do podejmowania coraz bardziej intensywnych działań na rzecz zwiększenia wśród młodzieży umiejętności świadomego i aktywnego wejścia na rynek pracy. Priorytetem w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych powinna stać się tematyka przyszłości zawodowej. Wskazuje na to szczególnie obserwowana skala zjawiska młodych ludzi bezrobotnych oraz absolwentów zagrożonych wykluczeniem społecznym. W związku z tym problem orientacji zawodowej należałoby traktować z większym zaangażowaniem, niż to się dzieje obecnie.

Prawidłowy wybór szkoły i zawodu pomaga w osiągnięciu sukcesu w pracy zawodowej. Dlatego właśnie działania podejmowane w celu rozwijania zainteresowań, umiejętnego dokonywania wyboru na miarę swoich możliwości, powinny być realizowane już od najmłodszych lat. Podstawę tworzy dom rodzinny poprzez częste rozmowy z dzieckiem, pomoc w ukierunkowaniu zainteresowań. Kolejne funkcje spełnia szkoła, która nie tylko uczy i wychowuje, ale pomaga w poszukiwaniu, rozwijaniu własnej osobowości zawodowej, zainteresowań i zdolności, chociażby poprzez koła zainteresowań, zajęcia pozalekcyjne.

W wielu szkołach i placówkach orientacja, informacja i poradnictwo zawodowe są realizowane w sposób ciekawy, rzetelny, a przede wszystkim systematyczny. Niestety, niektóre instytucje poradnictwo zawodowe traktuje marginalnie i przypadkowo, nie zdając sobie sprawy z tego, że orientacja szkolna i zawodowa jest integralną częścią szkolnego programu dydaktyczno-wychowawczego. Celem podejmowanych działań winno być pokierowanie wszechstronnym rozwojem ucznia tak, aby kończąc szkołę był on dojrzały do podjęcia optymalnych decyzji zawodowo – edukacyjnych, uwzględniających jego możliwości i sytuację na rynku pracy.

Najczęściej rolę doradcy zawodowego w szkole pełni pedagog szkolny lub psycholog, którzy w miarę możliwości korzystają z pomocy pracowników instytucji wspomagających, między innymi Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych. Doradca zawodowy na przestrzeni kilku lat pomaga młodemu człowiekowi poznać i zrozumieć samego siebie po to, aby umożliwić mu realistyczny wybór ścieżki kształcenia, prowadzącej do osiągnięcia zadowalającej kariery zawodowej. Doradca zawodowy musi działać profesjonalnie, jego pomoc musi opierać się na wiedzy o człowieku, jako podmiocie oddziaływań doradczych oraz na regułach i teoriach doradczych. Jego zadaniem jest rozpoznanie indywidualnych predyspozycji zawodowych ucznia oraz przekazywanie mu informacji o nim samym i zawodach, które ułatwią mu wybór zawodowej drogi życiowej. Dzięki wykwalifikowanemu doradcy, prowadzącemu w sposób profesjonalny warsztat, młodzi ludzie uświadomią sobie społeczną wartość pracy oraz jej wpływ na rozwój osobowości i samorealizację człowieka.

Ustawa o Systemie Oświaty z 1991 roku nakłada na szkoły obowiązek przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia.

Rozporządzenie w Sprawie udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej dn. z 7 sty. 2003 roku nałożyło na szkoły i placówki obowiązek działań z zakresu doradztwa zawodowego w formie zajęć grupowych z wykorzystaniem aktywnych metod pracy oraz porad i konsultacji dla uczniów rodziców i nauczycieli. Zadania te miał realizować szkolny doradca zawodowy (jeśli jest zatrudniony w szkole), nauczyciel, wychowawca, psycholog albo pedagog, posiadający przygotowanie do prowadzenia zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu.

Rozporządzenie nałożyło również obowiązek stworzenia wewnątrzszkolnych systemów doradztwa zawodowego, w postaci dokumentu zaopiniowanego przez radę pedagogiczną i realizowanego na terenie szkoły. System ten obejmuje działania doradcze na wielu płaszczyznach edukacji w szkole i uwzględnia specyfikę środowiska i rodzaj szkoły. Program może podlegać modyfikacjom, celem dostosowywania go do ewolucji szkoły.

W naszym mieście wszystkie szkoły posiadają taki dokument. Usprawnił on pracę w zakresie doradztwa zawodowego w szkołach na naszym terenie i pozwolił na systematyczny sposób jego realizacji.

Rozporządzenie w Sprawie udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej dn. z 7 sty. 2003 roku mówi również o możliwości zatrudnienia w szkole doradcy zawodowego. My doradcy zawodowi, którym leży na sercu każde działanie doradcze skierowane do młodzieży, byliśmy zawiedzeni tym zapisem, gdyż sformułowanie MOŻE nie obliguje dyrektorów szkół do tworzenia stanowisk dla szkolnego doradcy zawodowego.

We Włocławku do dziś nie utworzono stanowisk doradców zawodowych w szkołach. Na terenie Polski też jest ich niewiele, mimo że mamy w tym zakresie wykwalifikowaną kadrę. Ok. 4 tyś. nauczycieli ukończyło podyplomowe studia grantowe z doradztwa zawodowego.

Tak więc na chwilę obecną realizacją zadań uwzględnionych w wewnątrzszkolnych systemach doradztwa zawodowego zajmują się pedagodzy szkolni przy wsparciu doradców z poradni psychologiczno – pedagogicznej. Wszyscy, którzy na co dzień zajmują się doradztwem edukacyjno – zawodowym i widzą potrzebę pracy doradcy zawodowego w szkole, liczyliśmy na zmianę Rozporządzenia w kierunku tworzenia odrębnych funkcji i stanowisk dla doradcy zawodowego w szkołach, jak również w kierunku obligowania dyrektorów szkół do zatrudniania specjalistów. Jednak tak się nie stało. Naszym zdaniem nowe Rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej z dnia 17.11.2010 r. redukuje działania doradcze w szkole i daje przyzwolenie na realizację działań z zakresu orientacji zawodowej przez niespecjalistów, osoby przypadkowe. Może to spowodować, że szkoły będą realizować te zadania w niewystarczającym zakresie i niesystematycznie. W rozporządzeniu istnieje zapis, który mówi że „w przypadku braku doradcy zawodowego w szkole lub placówce, dyrektor wyznacza nauczyciela planującego i realizującego zadania z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego”. Dziwi nas, że rozporządzenie dopuszcza taką ewentualność jedynie w przypadku doradcy zawodowego. Podobny zapis nie widnieje przy funkcji pedagoga lub logopedy.

W uzasadnieniu Rozporządzenia czytamy, że celem zmian jest zapewnienie każdemu uczniowi pomocy psychologiczno – pedagogicznej, która będzie zindywidualizowana, zgodna z potrzebami i możliwościami rozwojowymi ucznia, która będzie funkcjonowała w jego najbliższym otoczeniu.

My doradcy zawodowi mamy wrażenie, że nowe rozporządzenie nie uwzględnia indywidualnych potrzeb ucznia w obrębie orientacji zawodowej. Jedynie systematyczny kontakt młodzieży ze szkolnym doradcą zawodowym pozwala na realizowanie postulatów prawidłowego procesu orientacji edukacyjno - zawodowej.

W uzasadnieniu Rozporządzenia czytamy również, że zmiany są konieczne ze względu na ograniczony dostęp dzieci i młodzieży do specjalistycznej pomocy m.in. w poradniach psychologiczno – pedagogicznych, z uwagi na niewystarczające możliwości organizacyjno – kadrowe tych poradni.

Chcemy podkreślić, że w wyniku proponowanych zmian ciężar doradztwa zawodowego w jeszcze większym zakresie przeniesiony zostanie właśnie na poradnie.

mgr Izabela Pałucka – doradca zawodowy, pedagog,

pracownik Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej we Włocławku.

mgr Marta Napierała - doradca zawodowy, psycholog,

pracownik Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej we Włocławku.